

Secundair onderwijs in de toekomst: borgen wat goed is, verbeteren waar nodig

Met de toelichting bij de oriëntatienota gaf minister Pascal Smet maandag het officiële startschot voor de hervorming van het secundair onderwijs. Als VSKO/VVKSO (koepel van de katholieke scholen) staan we positief tegenover de ambitie om na te denken over een secundair onderwijs in de toekomst. Let wel het secundair onderwijs in Vlaanderen verkeert niet in crisis. Pluspunten zijn o.a dat onze talentrijke leerlingen zeer goed scoren in internationale onderzoeken, dat secundair onderwijs de vorming van de totale persoon nastreeft, dat secundaire scholen leerlingen opleiden tot werknemers die breed inzetbaar zijn. Een secundair onderwijs van de toekomst moet die sterke punten borgen, maar we kunnen er niet omheen dat er ook verbeterpunten zijn. Een algemene vaststelling is dat leerlingen ofwel helemaal niet, ofwel veel te laat voor die studierichting kiezen die het best bij hun mogelijkheden en interesses past. De oorzaken hiervan zijn te talrijk om hier in dit korte bestek op te sommen maar de sociale herkomst van leerlingen en de maatschappelijke perceptie van studierichtingen en onderwijsvormen liggen hiervan zeker aan de basis.

Nadenken over het secundair onderwijs van de toekomst is geen zwart-wit, maar een genuanceerd verhaal schrijven en de koepel heeft hier ook denkwerk verricht. Het is te naïef om te denken dat een verandering van structuren alles oplost – een mentaliteitswijziging van jongeren en zeker ouders is essentieel – maar structuren kunnen faciliterend werken om een juiste studiekeuze te maken.

De koepel gelooft sterk in een getrapte studiekeuze. In grote lijnen betekent dit dat de observerende en oriënterende eerste graad een vrije keuze moet mogelijk maken voor studierichtingen in de tweede graad die voldoende breed zijn, zodat de leerling in de derde graad kan kiezen voor een duidelijk geprofileerde studierichting.

De gemeenschappelijke basisvorming staat in de eerste graad centraal. Het kan natuurlijk niet de bedoeling zijn dat de eerste graad een verlenging van het basisonderwijs wordt. De ambitie is dat elke leerling uitgedaagd wordt, dat leerlingen die nood hebben aan een hoog abstractieniveau dat niet enkel vinden in Latijn, maar ook in het verder uitdiepen van domeinen van de basisvorming zoals techniek en technologie, natuurwetenschappen ea. Deze ambitie houdt in dat het onderwijs op niveau van de eerste graad in deze domeinen ook een hoog abstractieniveau moet aanbieden wat nu niet het geval is.

Op niveau van de tweede en derde graad moet Vlaanderen de moed hebben om de strakke opdeling van de onderwijsvormen te verlaten. Een nieuwe opdeling in doorstroom- en arbeidsmarktgerichte opleidingen, zoals minister Smet voorstelt, voldoet voor ons alvast niet, want een vierdeling (ASO, BSO, KSO en TSO) vervangen door de bovengenoemde tweedeling versterkt enkel de maatschappelijke perceptie en biedt geen toekomstperspectief. Het lijkt ons veel beter om de opleidingen op een continuüm te situeren dat loopt van concreet naar abstract, van specifiek naar algemeen. Dit continuüm kan leiden tot meer transparantie en geeft ouders en leerlingen een beter zicht op de finaliteit van de studierichtingen van de derde graad.

We zijn realist, kwaliteitsvol onderwijs wordt niet gemaakt door structuren, maar door professionele scholen en professionele schoolleiders en leraars. Het is de opdracht van de overheid om een kader vast te leggen en in de nodige middelen te voorzien. Dat kader moet aan de individuele scholen en scholengemeenschappen de nodige ruimte geven om zelf accenten te leggen, om zelf beleid te voeren, om in te spelen op concrete situaties. De kwaliteit van het Vlaams onderwijs is voor een groot deel te danken aan deze beleidsruimte en de invulling die scholen eraan gegeven hebben. Dit is voor de katholieke secundaire scholen één van de basisprincipes die behouden moet worden. In welke mate de oriëntatienota deze noodzakelijke vrijheid wil vrijwaren is momenteel nog niet duidelijk. Het zou een historische blunder zijn om schoolorganisaties en leraars die professionals zijn, te verengen tot uitvoerders

Zoals reeds aangehaald zijn het de leerlingen, maar vooral de ouders die voor de studiekeuze bepalend zijn. Onze maatschappij wordt vandaag nog steeds gekenmerkt door een dominant intellectualistisch denken dat abstracte kennis hoger inschat dan praktische vaardigheden. Dit denken beïnvloedt in hoge mate de studiekeuze en daar kan geen enkele onderwijsstructuur tegenop.

Een breed maatschappelijk debat moet leiden tot een mentaliteitswijziging. Zonder hulp van de maatschappij redt onderwijs het niet. Als lezer toch iets om over na te denken.

Chris Smits
Secretaris-generaal VVKSO

Mieke Van Hecke
Directeur-generaal VSKO